

BAZAR MÜNASİBƏTLƏRİ ŞƏRAİTİNDƏ BİZNESİN TƏNZİMLƏNMƏSİNDƏ İQTİSADİ SƏMƏRƏLİLİYİN YÜKSƏLDİLMƏSİ

¹Elay Cəlal oğlu Zeynallı, ²Elməddin Elşad oğlu Rzayev, ³Sübhan Səbuhi oğlu Mustafayev

Azərbaycan Texnologiya Universiteti

Xülasə. Azərbaycan iqtisadiyyatının bazar iqtisadiyyatına keçməsilə iqtisadiyyatda bir sıra dəyişikliklərin baş verməsinə, eləcə də dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin yeni prinsip və istiqamətlərinin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Hal-hazırda dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin, eyni zamanda biznesə müdaxiləsinin səmərəliliyinin artırılması üçün müxtəlif metodlar, prinsiplər, funksiyalar müəyyən etməklə daim bu məsələni gündəmdə saxlayaraq mühüm işlər görülür.

Açar sözlər: biznesin tənzimlənməsi, iqtisadi səmərə, investisiya prosesi, innovasiya prosesi.

Giriş. Bazar iqtisadiyyatı yolu tutan Azərbaycan Respublikasında istehsalın təşkili və aparılmasına, onun sferasının genişləndirilməsinə, yeni texnika və texnologiyanın tətbiqinə böyük məbləğdə investisiyalar tələb olunur. Bu tələbatın ödənilməsi, ölkə iqtisadiyyatının sahələrinə, xüsusilə aqrar bölməyə xarici investisiyaların cəlb edilməsi dövlətin həyata keçirdiyi investisiya siyasətindən bilavasitə asılıdır. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində investisiya siyasəti aşağıdakı prinsiplər əsasında həyata keçirilməlidir:

- investisiya prosesinin ardıcıl olaraq mərkəzləşdirilməsi, kapital qoyuluşlarının ümumi həcmində müəssisələrin şəxsi vəsaitlərinin, paylarının artırılması, investisiyaların maliyyələşdirmə mənbələrindən biri kimi amortizasiya ayırmalarının rolunun artırılması;
- dövlət investisiyalarının müsabiqə əsasında istehsal məqsədlərinə yerləşdirilməsi;
- mərkəzləşdirilmiş kapital qoyuluşlarının qaytarılması;
- layihələrin birgə dövlət kommertiya maliyyələşdirilməsi praktikasının genişləndirilməsi;
- investisiyalara yönəldilmiş dövlət büdcə vəsaitlərinin məqsədli xərclənməsinə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi;
- dövlət tərəfindən himayə edilən investisiya layihələrinin sığortalama və təminat praktikasının genişləndirilməsi;
- xarici investisiyaların stimullaşdırılması.

Mövzunun aktuallığı: Müasir dövrdə dövlətin iqtisadiyyata qarışmasının konseptual əsasları, indiki şəraitdə biznesə dövlət müdaxiləsinin faydalı, səmərəli hədd və funksiyaları barəsində Azərbaycanda iqtisadiyyatın tənzimlənməsinin ölkədəki qanunauyğunluqlarını və xüsusiyyətlərini anlamağa, milli iqtisadiyyat səviyyəsində buna müvafiq qərarların qəbulu ilə həyata keçirilməsi prinsipləri, mexanizmləri, o cümlədən davamlı inkişafa keçidin təmin edilməsində dövlətin rolu barəsində sistemli nəzəri və əməli cəhətdən tədqiqatların aparılmasına yönəldilir. Bu səbəbdən də, iqtisadiyyatın inkişafı naminə biznes subyektlərinin tənzimlənməsi siyasəti həmişə olduqca aktualdır.

Tədqiqatın məqsədi: Tədqiqat işinin əsas məqsədi bazar münasibətləri şəraitində dövlət tənzimlənməsinin zəruriliyi, biznesin inkişafında investisiya siyasəti və onun strategiyası, bazar münasibətləri şəraitində biznesin tənzimlənməsində iqtisadi səmərəliliyinin yüksəldilməsi istiqamətləridir.

Tədqiqat obyektı: Həcmindən və fəaliyyət göstərdiyi sahəsindən asılı olmayaraq Azərbaycanda mövcud olan biznes subyektləri tədqiqatın obyektini təşkil edir.

Tədqiqat metodları: Mövzə əsas etibarilə Azərbaycan Respublikasına aid olduğundan, təbii olaraq, bu tədqiqatın nəzəri və metodoloji əsasları da Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

başda olmaqla, Azərbaycanda kifayət qədər tanınan iqtisadi xadimlərin və alimlərin elmi əsərləri, dərc olunmuş məqalələr və qəbul edilmiş qanunlara məşhur iqtisadçılar tərəfindən verilmiş şərhlerdir.

MATERİALLAR VƏ MÜZAKİRƏLƏR

Bazar iqtisadiyyatı yolu tutan Azərbaycan Respublikasında istehsalın təşkili və aparılmasına, onun sferasının genişləndirilməsinə, yeni texnika və texnologiyanın tətbiqinə böyük məbləğdə investisiyalar tələb olunur. Bu tələbatın ödənilməsi, ölkə iqtisadiyyatının sahələrinə, xüsusilə aqrar bölməyə xarici investisiyaların cəlb edilməsi dövlətin həyata keçirdiyi investisiya siyasətindən bilavasitə asılıdır. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində investisiya siyasəti aşağıdakı prinsiplər əsasında həyata keçirilməlidir [1]:

- investisiya prosesinin ardıcıl olaraq mərkəzləşdirilməsi, kapital qoyuluşlarının ümumi həcmində müəssisələrin şəxsi vəsaitlərinin, paylarının artırılması, investisiyaların maliyyələşdirmə mənbələrindən biri kimi amortizasiya ayırmalarının rolunun artırılması;
- dövlət investisiyalarının müsabiqə əsasında istehsal məqsədlərinə yerləşdirilməsi;
- mərkəzləşdirilmiş kapital qoyuluşlarının qaytarılması;
- layihələrin birgə dövlət kommertiya maliyyələşdirilməsi praktikasının genişləndirilməsi;
- investisiyalara yönəldilmiş dövlət büdcə məbləğinin məqsədli xərclənməsinə dövlət nəzarətinin artırılması;
- dövlət tərəfindən qorunan investisiya layihələrinin sığortalanma həmçinin təminat praktikasının genişləndirilməsi;
- xarici investisiyaların stimullaşdırılması.

Dövlətin innovasiya siyasəti innovasiya fəaliyyətinin inkişafına və stimullaşdırılmasına yönəldilmiş sosial-iqtisadi siyasətin tərkib hissəsi olub, elmi tədqiqatlardan, işləmələrdən, təcrübi konstruktor işlərindən və ya digər elmi-texniki nailiyyətlərdən istifadə etməklə iqtisadi dövriyyədə reallaşdırılan yeni və yatakmilləşdirilmiş məhsulların, habelə texnoloji prosesin yaradılması deməkdir. Bu siyasət yerli məhsulların rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi, dayanıqlı iqtisadi artımın təmin olunması, əhəlinin həyat səviyyəsi və keyfiyyətinin, ölkənin müdafiə texnoloji və ekoloji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün innovasiya fəaliyyəti prioritetliyi razılaşdırılmaqla formalaşdırılır və həyata keçirilir. Dövlət özünün innovasiya siyasətini qurarkən onun əsas məqsədləri aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

- yerli məhsulların rəqabətqabiliyyətliliyinin artımını təmin edən innovasiya fəaliyyəti üçün iqtisadi, hüquqi və təşkilati şəraitin yaradılması, elmi-texniki nəticələrin effektiv ifadəsi, sosial-iqtisadi məsələlərinin həlli;
- elmi-texniki potensialın inkişafı, səmərəli yerləşdirilməsi və effektiv istifadəsi onun strukturunun formalaşdırılması;
- elm və texnikanın ölkə iqtisadiyyatının inkişafına, ən mühüm sosial vəzifələrin reallaşdırılmasına, maddi istehsal sferasında mütərəqqi struktur dəyişikliklərinin təmin olunmasına təsirinin artırılması, onun effektivliyinin və rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsi;
- ölkənin müdafiə qabiliyyətinin, şəxsiyyət, cəmiyyət və dövlət təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi. Qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün dövlət innovasiya siyasətinin aşağıdakı vəzifələrini həll etməlidir[3]:
- dövlət innovasiya siyasəti prioritetlərinin müəyyən edilməsi və reallaşdırılması;
- iqtisadiyyatda mütərəqqi struktur dəyişikliklərinin təmin edilməsi;
- innovasiya fəaliyyəti infrastrukturunun yaradılması və inkişafı;
- dünya bazarında yerli innovasiya məhsullarının təhlükəsizliyinin, eləcə də xarici iqtisadi innovasiya işinin inkişafı üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- innovasiya fəaliyyətinin inkişafında elm, təhsil, istehsal və maliyyə-kredit sferalarının qarşılıqlı

təsirinin təmin edilməsi;

- xalq təsərrüfatının inkişafı strategiyasını, temp və proporsiyalarını müəyyən edən başlıca istiqamətlərdə iqtisadiyyatın inkişafının stabilləşdirilməsi üçün elmi-texniki potensialın effektiv istifadəsinin və onun struktur tarazlığının təmin olunması.

İnnovasiya sferasında dövlət orqanlarının əsas funksiyalarına aşağıdakıları aid etmək olar:

- dövlət innovasiya siyasətinin formalaşdırılması;
- innovasiya proseslərinin hüquqi bazasının yaradılması, xüsusilə innovatorların müəlliflik hüquqlarının qorunması və intellektual mülkiyyətin mühafizəsi;
- bu sferada innovasiyanın, rəqabətin stimullaşdırılması, innovasiya risklərinin sığortası, köhnəlmiş məhsulların buraxılışına görə dövlət sanksiyasının tətbiqi;
- innovasiya sferası infrastrukturunun formalaşdırılmasında iştirak;
- innovasiyanın sosial və ekoloji yönümlüyü təmin olunmaqla elm, texnika və texnologiyanın prioritet istiqamətlərinin müəyyən edilməsi;
- prioritet elmi tədqiqatlara və innovasiyalara resursların ayrılması;
- dövlət sektorunun təşkilatlarında innovasiya proseslərinin institusional təminatı;
- innovasiya və elmi-texniki fəaliyyət ilə məşğul olan şəxslərin ictimai statusunun yüksəldilməsi;
- innovasiya sferası üçün kadrların hazırlanması;
- Azərbaycan regionlarında innovasiya proseslərinin tənzimlənməsi;
- innovasiya proseslərinin beynəlxalq aspektlərinin tənzimlənməsi;
- milli innovasiya sahibkarlığının maraqlarının müdafiə edilməsi.

Dövlətin innovasiya siyasətinin ən mühüm prinsipləri aşağıdakılardır:

- milli elmi potensiala dayaq olmaq;
- elmi yaradıcılıq azadlığı, elmi sferanın ardıcıl demokratikləşdirilməsi, elmi siyasətin formalaşması və reallaşması zamanı açıqlıq və aşkarlıq;
- fundamental elmi tədqiqatların inkişafının stimullaşdırılması;
- aparıcı milli elmi məktəblərin qorunub saxlanması və inkişafı;
- elm və texnika sferasında sağlam rəqabət və sahibkarlıq üçün şərait yaradılması, innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması və ona köməklik göstərilməsi;
- ölkənin zəruri müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə elmi tədqiqatların və işləmələrin təşkili üçün şərait yaradılması;
- elm və təhsilin inteqrasiyası, bütün səviyyələrdə ixtisaslaşmış elmi kadrların hazırlanmasının bütöv sisteminin inkişafı;
- tədqiqatçının, təşkilatın və dövlətin intellektual mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi;
- açıq informasiyaya maneəsiz girişinin və onunla azad mübadilə hüququnun təmin olunması;
- müxtəlif mülkiyyət formasına malik elmi- tədqiqat və təcrübi-konstruktor təşkilatlarının inkişafı;
- elmin nailiyyətlərindən geniş istifadə üçün iqtisadi şəraitin formalaşdırılması Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün əsas elmi-texniki nailiyyətlərin yayılmasına yardım göstərilməsi;
- elmi əməyin nüfuzunun yüksəldilməsi, alim və mütəxəssislər üçün layiqli həyat və iş şəraitinin yaradılması;
- müasir elmi nailiyyətlərin və onların Azərbaycanın gələcəyi üçün əhəmiyyətinin tətbiqi.
- İnnovasiya siyasəti real iqtisadi, sosial və siyasi vəziyyətə uyğun qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsi yolu ilə qoyulur. Məhz bu aktlarda idarəetmə subyektləri və obyektleri, onların hüquqları, vəzifə və məsuliyyəti müəyyən edilir. Qanunvericilik innovasiyanın və elmi-texniki fəaliyyətin əsas tənzimləyicisi sayılır.

Müasir şəraitdə innovasiya fəaliyyətinin normativ-hüquqi tənzimlənməsi qanun və normativ aktların işlənilib hazırlanmasını və işə salınmasını nəzərdə tutur.

Son illər ərzində, həyata keçirilmiş uğurlu iqtisadi islahatlar cəmiyyətin bütün həyat fəaliyyəti sahələrinə, o cümlədən də müsbət elmə yaxşı təsir göstərmişdir. Ölkə Prezidenti tərəfindən elmin

inkişafına dair 20-dən artıq qərarın qəbul edilməsi innovasiya yönümlü inkişaf üçün stimullaşdırıcı amil oldu. Ümumiyyətlə, elm hər zaman dövlət qayğısının mərkəzində olub və olmaqdadır. Prezidentin «Azərbaycan elmi sahəsində islahatların həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması haqqında» 10 aprel 2008-ci il tarixli Sərəncamına müvafiq olaraq, müxtəlif nazirliklərin nümayəndələrindən ibarət olan işçi qrupunun fəaliyyət göstərdiyi müvafiq Dövlət Komissiyası yaradılmışdır. Qrup tərəfindən respublikanın elmi-tədqiqat müəssisələrinin potensialının ilkin qiymətləndirilməsi aparılmış, müxtəlif nazirlik və idarələrdən daxil olmuş təkliflər əsasında «Azərbaycan Respublikasında elmin inkişafı üzrə milli strategiya (2009-2015-ci illər)» və «Azərbaycan Respublikasında elmin inkişafı üzrə milli strategiyanın (2009-2015-ci illər) reallaşdırılmasına dair Dövlət Proqramı» adlı layihələr hazırlanmışdır. Adıçəkilən sənədlər dövlət başçısına təqdim olunmuşdur [səh. 5-7, 6]

Dövlətin innovasiya siyasətinin reallaşdırılması birbaşa və dolaylı tənzimləmə metodlarından istifadə etməklə həyata keçirilir. İnnovasiya fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsinin birbaşa metodlarına aşağıdakılar aid edilir:

- dövlət büdcəsi hesabına ETTKİ-nin və innovasiya layihələrinin(üstün olaraq ümumdövlət, sahələrarası və sosial təyinatlı fundamental və tətbiqi tədqiqatların) maliyyələşdirilməsi;
- uzunmüddətli perspektivə elm və texnikanın inkişaf proqnozlarının işlənilib hazırlanması, eləcə də innovasiya proseslərinin orta müddətli inkişaf meyllərinin qiymətləndirilməsi;
- dövlət innovasiya infrastrukturunun(yeniliyin yayılması mərkəzləri, məsləhət mərkəzləri, innovasiya birjalrı, elmi-texniki kitabxana, informasiya şəbəkələri və s.) formalaşdırılması;
- sənaye mülkiyyətinə hüquqların müdafiəsi, eləcə də elmi-texniki fəaliyyətnəticələrinin verilməsinə hüquqların təmin olunması;
- innovasiya təkliyinin rəqabətəqədərki fazasında inhisara qarşı tədbirlərin görülməsinin məhdudlaşdırılması;
- iqtisadiyyatın özəl sahibkarlıq sektoru üçün innovasiya menecmenti sferasında kadrların hazırlanması;
- ETTKİ nəticələrinin istehsala tətbiqinə yardım göstərmək.

Dövlətin innovasiya proseslərinə birbaşa iqtisadi təsir sistemində elmi- tədqiqatlar sahəsində son məqsədi sənaye korporasiyalarının kooperasiyasını stimullaşdırmaq olan alətlər, eləcə də innovasiya universitetlərinin real sektor, hər şeydən əvvəl isə, sənaye subyektləri ilə qarşılıqlı təsiri üstün əhəmiyyət kəsb edir. İnnovasiyanın birbaşa stimullaşdırılması aləti kimi, məsələn, Kanadada kommersiya banklarında kreditlərin alınması zamanı dövlət zəmanətləri və ya innovasiya prosesinin birbaşa dövlət maliyyələşdirilməsi istifadə olunur. Yaponiyada innovasiyanın birbaşa stimullaşdırılması aləti kimi dövlət-özəl partnyorluğu prinsipləri əsasında özəl-firmalarla birgə innovasiyanın yaradılmasını və mənimsənilməsinə həyata keçirən dövlət sahəvi elmi-tədqiqat institutlarının, dövlət korporasiyalarının və mərkəzlərin büdcə subsidiyalaşdırılması və güzəştli kreditləşdirilməsi tətbiq olunur [7].

İnnovasiya fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsinin dolaylı metodları arasında aşağıdakıları ayırmaq olar:

- vergi güzəştləri;
- sürətli amortizasiya siyasəti;
- güzəştli kreditləşmə;
- maliyyə lizinqinə dövlət köməyi;
- françayzinqin stimullaşdırılması tədbirləri və s.

Kiçik və orta sahibkarlığın güzəştli kreditləşdirilməsi, sahibkarların fəaliyyətinə aidiyyəti olmadan müdaxilələrin qarşısının alınması, eləcə də özəl sektorda inkişafa təsir edən problemlərin həlli istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. Azərbaycan Prezidenti hələ 1 fevral 2004-cü il tarixdə Bakı Biznes Mərkəzində yerli sahibkarlarlakeçirdiyi görüşdə bu sahədə mövcud problemlərin həlli ilə bağlı konkret tapşırıqlar vermiş, sonrakı mərhələdə bu məqsədlə imzaladığı bütün fərman və sərəncamların icrasını daim diqqət mərkəzində saxlamışdır. Həmin görüşdən az sonra, 11 fevral 2004-cü ildə

imzalanaraq qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramının icrası isə regionların tarazlığı, davamlı inkişafına, onların potensialının bir-birinə kömək mexanizmi üzərində qurulmasına, qeyri-neft sektorunun möhkəmlənməsinə, infrastrukturun yeniləşməsinə müsbət təsir etməklə yanaşı, bölgələrdə özəl sektorun və sahibkarlığın inkişafını sürətləndirmişdir.

Nəticə

Biznesin dövlət tərəfindən tənzimlənməsinin iqtisadiyyata təsir etməsinin maksimal və minimal hədləri var. Müdaxilənin minimal həddi o deməkdir ki, dövlətin iqtisadiyyatı tənzimləməyə aid həyata keçirdiyi 3 funksiya başa düşülür. Bunlar aşağıdakılardır: əhalini onun tələbinə uyğun ictimai məhsullarla təmin etmək; eləcə də, iqtisadiyyatı lazımı olan miqdarda pul ilə təmin etmək və xarici effektləri tənzimləmək.

Dövlətin iqtisadiyyata maksimal həddi, öncə, onun həyata keçirdiyi iqtisadi siyasətin strukturunda özünü büruzə verir. Bu həddə makroiqtisadi siyasət, həmçinin pul-kredit siyasəti ilə büdcə-vergi, investisiya siyasəti, digər başqa sənədləri aid etmək olar. İqtisadi siyasətin sadalanan istiqamətləri dövlətin iqtisadiyyata maksimal dərəcədə təsirini əks etdirməklə bərabər xüsusi iqtisadi tənzimləmə mexanizmləri, eləcə də vasitələri və metodlarını birləşdirir.

Dövlət tənzimlənməsinin başlıca funksiyaları ümumi halda istiqamətləndirici və koordinasiyaedici, stimullaşdırıcı ilə nəzarətedici, sosial funksiyalar kimi təsnifləşdirilə bilər. Onlardan ən mühümlərini aşağıdakı ardıcılıqla qeyd etmək olar: qanunvericiliyin formalaşdırılması kimi; milli iqtisadiyyatın təhlükəsizliyinin təmin olunması, eləcə də xarici təhlükələrdən müdafiə ilə makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsində inflyasiyaya yol verməmək, Valyutanın daim sabitliyini təmin etmək; institusional islahatların aparılmasını və digərlərini vurğulamaq olar.

İnvestisiyanın inkişafının tənzimlənməsi hadisəsində xüsusi rol dövlətə aiddir. Təsərrüfat subyektlərinin investisiya fəaliyyəti daim dövlətin nəzarətində olan obyektidir. Bu ilk olaraq investisiyanın özünün mahiyyətində aydın olur. Beləliklə, investisiya fəaliyyəti iqtisadiyyatın əsasən dinamik və rəqabət qabiliyyətli inkişafının mənbəyidir, cəmiyyətin inkişafının daha yüksək sosial səviyyəsinin təmin edilməsi amilidir, dövlətin iqtisadi və ən əsası ərzaq təhlükəsizliyinin əsasıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatının bazar iqtisadiyyatına keçməsilə iqtisadiyyatda bir sıra dəyişikliklərin baş verməsinə, eləcə də dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin yeni prinsip və istiqamətlərinin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Hal-hazırda dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin, eyni zamanda biznesə müdaxiləsinin səmərəliliyinin artırılması üçün müxtəlif metodlar, prinsiplər, funksiyalar müəyyən etməklə daim bu məsələni gündəmdə saxlayaraq mühüm işlər görülür.

Tədqiqatın elmi yeniliyi: Biznesin Dövlətin biznesi tənzimlənməsi zamanı istifadə olunan konsepsiyaları eləcə də, metodları müəyyən edilmiş, biznesin hüquqi tənzimlənməsi təhlilləri aparılmış, qiymət siyasətindəki dövlətin istifadə etdiyi istiqamətlər və metodları təhlil edilmiş, Azərbaycanda investisiya resursları bazarının tənzimlənməsində investisiya siyasətinin təsiri qiymətləndirilmiş, investisiya potensialından istifadənin müasir vəziyyəti və ölkənin iqtisadi inkişaf müstəvisində investisiya fəallığının təsiri təhlil edilmiş, büdcə-vergi siyasətində biznesin inkişaf yolları araşdırılmışdır.

Tədqiqat işinin tətbiqi əhəmiyyəti: Dövlətin iqtisadiyyatın tənzimlənməsində, biznesin inkişaf etdirilməsində investisiya və büdcə-vergi siyasətlərinin rolunun və iqtisadiyyatda səmərəliliyinin artırılması üçün bir elmi mənbə kimi istifadə edilməsidir. Dövlətin iqtisadiyyata aid olan qanunlarını daha da təkmilləşdirərək, səmərəliyə nail olunması üçün elmi əsas olan təkliflərin verilməsi olduqca əhəmiyyətlidir.

ƏDƏBİYYAT

1. Abdullayeva Ş.H. İnnovasiya yönümlü iqtisadi inkişafın nəzəri və metodoloji məsələləri. Az.ETKTİ və Tİ, Elmi Əsərləri. № 2, 2012. səh.184-189
2. Qasımov F.H., Nəcəfov Z. M. İnnovasiyalar: yaranması, yayılması və inkişaf perspektivləri. Bakı, "Elm", 2009, 416 s.

3. Əliyev F.B.İnvestisiya layihələrinin təhlili və dəyərləndirilməsi. Bakı, "Azər" nəşriyyatı, 2003 s.
4. Hüseynov T.H. Azərbaycanca bazar sisteminin iqtisadi problemləri (Monoqrafiya). Bakı, Elm, 2004, 228 səh.
5. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. T.S.Vəliyevin, Ə.R.Babayevin, M.X.Meybullayevin ümumi elmi redaktəsi ilə. Bakı, 2001, 684 s.
6. Kazımlı X.H. Qiymətləndirmənin əsasları. Dərslik, Bakı: «İqtisadUniversiteti», 2008, 430 s.
7. Kəlbəyev Y.A.“Fiskal siyasət və milli iqtisadiyyatın tənzimlənməsi problemləri” (Monoqrafiya). Bakı, “Elm”, 2005, 468 s.

УДК 338.34**В регулировании бизнеса в условиях рыночных отношений повышение экономической эффективности****¹Э. Дж.Зейналлы, ²Е.Е.Рзаев, ³С. С.Мустафаев**

Резюме.Переход экономики Азербайджана к рыночной экономике привел к ряду изменений в экономике, а также вмешательство государства в экономику привело к появлению новых принципов и направлений. В настоящее время, если мы будем постоянно держать этот вопрос в повестке дня, определяя различные методы, принципы и функции для повышения эффективности государственного вмешательства в экономику, в то же время будет проделана важная работа.

Ключевые слова: регулирование бизнеса, экономическая эффективность, инвестиционный процесс, инновационный процесс

UDC 338.34**IN the regulation of business in the conditions of market relations increase in economic efficiency****¹E. J.Zeynalli, ²E. E.Rzayev, S. S.Mustafayev**

Summary.The transition of Azerbaijan's economy to a market economy has led to a number of changes in the economy, as well as state intervention in the economy has led to the emergence of new principles and directions. At present, if we constantly keep this issue on the agenda, defining various methods, principles and functions to increase the effectiveness of state intervention in the economy, at the same time, important work will be done.

Keywords: business regulation, economic efficiency, investment process, innovation process

Redaksiyaya daxilolma: 11.10.2023

Çapa qəbul olunma: 15.12.2023

